

Inhoud

Inleiding

Het beste van Laos en Cambodja	6
Laos en Cambodja	19
Spirituele volken	21

Laos

Laos	37
Geologie en natuur	39

Geschiedenis (Laos)

Belangrijke data	46
Het vorstendom Lan Xang	49
Kolonialisme en onafhankelijkheid	59

Karakteristieken (Laos)

Bevolking, maatschappij en economie	71
Cultuur, kunst en architectuur	82
De keuken van Laos	87

Reizen door Laos

Inleiding	99
Vientiane	105
De omgeving van Vientiane	117
Luang Prabang	127
Het noordoosten van Laos	135
Het noordwesten van Laos	147
Het dal van de Mekong	159
Zuid-Laos	169

Cambodja

Inleiding	189
Een kwetsbaar milieu	191

Geschiedenis (Cambodja)

Belangrijke data	198
Opkomst en ondergang van het Khmer-rijk	201
De koloniale tijd, de Rode Khmer en daarna	213

Karakteristieken (Cambodja)

Bevolking, maatschappij en economie	225
Kunst, cultuur en architectuur	235
De Cambodjaanse keuken	245

Reizen door Cambodja

Inleiding	257
Phnom Penh	263
De omgeving van Phnom Penh	273
Siem Reap en Battambang	280
Angkor	285
Midden- en Noordoost- Cambodja	301
De Preah Vihear	308
De Cambodjaanse kust	311

Thema's

De geheime oorlog	67
Internationale betrekkingen	78
Op de fiets door Laos	125
Het Tonlé Sap	195
Pol Pot	218
Een portret van Angkor	297

Wetenswaard

Etnische minderheden	80
Frans erfgoed in Laos	114
Geheimzinnige kruiken	144
De rivier de Mekong	166
Het Koninklijk Ballet	242
Bouwstijlen van Angkor	298
Feesten in Laos en Cambodja	306

Reisinformatie

LAOS

Vervoer	322
Uit eten	325
Praktische informatie	330
Taal	338
Lezenswaard	339

CAMBODJA

Vervoer	340
Praktische informatie	342
Taal	350
Lezenswaard	352

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 321.

Fotoverantwoording	354
Colofon	355
Index	356

Kaarten

Laos	100
Vientiane	106
De omgeving van Vientiane	118
Luang Prabang	129
De omgeving van Luang Prabang	132
Noord-Laos	136
Zuid-Laos	160
Cambodja	258
Phnom Penh	264
Siem Reap	281
Angkor	286
Het centrum van Angkor Thom	288
Angkor Wat	290
De Preah Vihear	309
Sihanoukville	314

Voorflap Laos

Achterflap Cambodja

HET BESTE VAN LAOS EN CAMBODJA: TOPBEZIENSWAARDIGHEDEN

Hier vindt u enkele van de grootste bezienswaardigheden van beide landen, zoals de mysterieuze Vlake der Kruiken, het romantische Luang Prabang, het levendige Phnom Penh en de pracht van Angkor.

△ **Angkor.** De grootste bezienswaardigheid van Indochina is bijna 900 jaar oud en stamt uit de gouden eeuw van de Khmer-beschaving. Het uitgestrekte complex is een unieke aaneenschakeling van verbluffend vakmanschap op onvoorstelbaar grote schaal. De torens van Angkor Wat, die wereldberoemd zijn, maken bij zonsondergang, als er duizenden vliegers omheen vliegen, een haast onnaarbare indruk. *Zie blz. 285.*

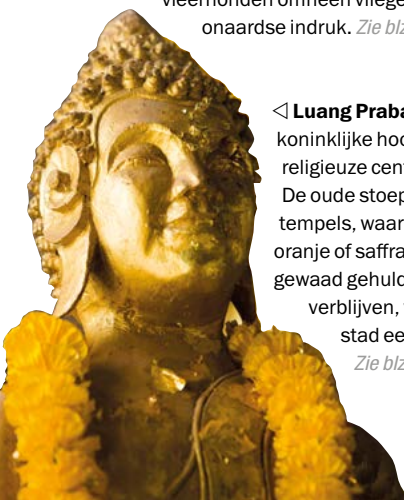
◁ **Luang Prabang.** De mooie koninklijke hoofdstad is het religieuze centrum van Laos. De oude stoepa's en tempels, waar honderden in oranje of saffraankleurig gewaad gehulde monniken verblijven, verlenen de stad een unieke sfeer. *Zie blz. 127.*

△ **Phnom Penh.** De levendige hoofdstad van Cambodja, aantrekkelijk gelegen aan twee rivieren, maakt een heropleving door. U vindt er uitstekende restaurants en veel bezienswaardigheden. *Zie blz. 263.*

△ **Vientiane.** Een kleinere, minder pretentieuze hoofdstad is moeilijk voor te stellen. In het aan de Mekong gelegen Vientiane zijn Franse invloeden te herkennen. Slenter bij zonsondergang langs de rivier en geniet op een terras van een biertje. *Zie blz. 105.*

△ **Tonlé Sap.** De stroom van de rivier de Sap in Cambodja verandert in de regentijd van richting. Hierdoor verandert het meer Tonlé Sap - het grootste van de regio - in een perfect paaigebied voor vissen; ook komen er veel zeldzame vogels voor. *Zie blz. 195.*

△ **Fransen koloniale architectuur.** De Fransen hebben meer nagelaten dan baguettes en koffie. In Indochina zijn tal van fraaie villa's, winkels en overheidsgebouwen bewaard gebleven. Ze zijn onder andere te zien in steden als Vientiane, Luang Prabang, Savannakhet en Phnom Penh. *Zie blz. 114.*

△ **De Vlake der Kruiken.** De oorsprong van deze mysterieuze stenen vaten is onbekend; volgens een legende zijn ze door reuzen gemaakt om rijstwijnen in te bewaren. *Zie blz. 138 en 144.*

△ **Si Phan Don.** Op de eilanden in de Mekong in Zuid-Laos gaat het leven zijn rustige gangetje - ideaal voor wie zich even helemaal wil ontspannen. *Zie blz. 177.*

▽ **De rivier de Mekong.** De Mekong stroomt door China, Myanmar, Thailand, Laos, Cambodja en Vietnam. Deze op tien na langste rivier ter wereld staat bekend om zijn grote biodiversiteit. *Zie blz. 166.*

▽ **De eilanden van Cambodja.** De eilanden voor de kust van Sihanoukville zijn droombestemmingen voor liefhebbers van snorkelen, duiken, kamperen en luieren op tropische stranden. *Zie blz. 317.*

HET BESTE VAN LAOS EN CAMBODJA: ANDERE HOOGTEPUNTEN

Unieke culturele bezienswaardigheden, oogverblindende tempels, interessante archeologische vindplaatsen, kleurige markten, ongerepte oerwouden, hoge bergen en de rivier de Mekong... hier vindt u in één oogopslag het beste wat Laos en Cambodja te bieden hebben.

Koopwaar in een marktstalletje.

ALLEEN IN LAOS EN CAMBODJA

Klassieke Khmer-dans. Deze gestileerde dansen zijn ontstaan aan het hof. Ze worden nog steeds regelmatig opgevoerd. *Zie blz. 237 en 242.*

Schimmenspel. Dikwijls opgevoerd in combinatie met toneel en begeleid door een orkest. *Zie blz. 238.*

Geheime grotten. De grotten bij Vieng Xai in Noordoost-Laos dienden

als schuilplaats voor communistische guerrilla's. *Zie blz. 142.*

Ongerept oerwoud. In Laos liggen enkele van de meest ongerepte wouden van Azië. *Zie blz. 42.*

De Tai Lü-minderheid in Noord-Laos. De Tai Lü weven het beste textiel van Zuidoost-Azië en kennen een eigen karakteristieke tempel-architectuur. *Zie blz. 152.*

Traditionele dansschool, Phnom Penh.

TEMPELS EN RELIGIEUZE COMPLEXEN

Angkor Wat. Deze verbazingwekkende, in het begin van de 12e eeuw gebouwde tempelstad in de jungle wordt beschouwd als hét symbool van Cambodja. *Zie blz. 288.*

Banteay Srei. De 'Citadel van de Vrouwen', een unieke, van roze zandsteen opgetrokken tempel uit de 10e eeuw. *Zie blz. 296.*

Preah Vihear. Een prachtige tempel met een onvergetelijk uitzicht op Thailand. *Zie blz. 308.*

Wat Phu, Champasak. De enige belangrijke tempel uit de Angkor-periode in Laos. *Zie blz. 174.*

Wat Xieng Thong. De indrukwekkendste en historisch belangrijkste tempel van Luang

Prabang staat op de plek waar de rivieren de Khan en de Mekong samenvloeden. *Zie blz. 130.*
That Luang. Deze stoepa uit 1566 in Vientiane is een symbool van de Laotiaanse onafhankelijkheid. *Zie blz. 112.*

Kop van Jayavarman VII in Angkor.

De Wat Phu.

CULTURELE ERVARINGEN

Phare Ponleu Selpak.

Acrobaten verbeelden, begeleid door een traditioneel orkest, hedendaagse Cambodjaanse vertellingen, een voorstelling met Franse en Khmer-invloeden.

Zie blz. 283.

Sai baat. Elke ochtend halen monniken rijst op voor hun maaltijd. De schilderachtigste *sai baat*-processie is in Lu-

ang Prabang. *Zie blz. 133.*

Dorpen van bergvolken.

In Noord-Laos komen tal van minderheden voor.

Zie blz. 80 en 147.

Bamboetrein. Dit van bamboe gebouwde treintje in Battambang is een fraai staaltje van vindingrijkheid. *Zie blz. 283.*

Koninklijk ballet. Deze verfijnde kunstvorm is in Phnom Penh te bewonderen. *Zie blz. 238 en 242.*

DE BESTE MARKTEN EN WINKELS

Centrale markt van Phnom Penh.

Op de grootste markt van het land is haast alles te koop. *Zie blz. 267.*

Zijdefarm Angkor, Siem Reap.

Hier is het hele procedé van de zijdeproductie te zien, van de rups tot het weven. Ook is er de beste zijde van Indochina te koop. *Zie blz. 281.*

Talaat Sao, Vientiane.

Een modern warenhuis staat zij aan zij met een traditionele markt vol met stalletjes in de openlucht. Dit is het grootste

winkelgebied van Laos. *Zie blz. 112.*

Oude Markt (Psar Chas) en de Pithnou Street, Siem Reap.

Kunstnijverheid en gebruiksvoorwerpen zijn te koop op de traditionele markt, in de Pithnou Street vindt u trendy boetieks met kwaliteitsartikelen.

Zie blz. 281.

Kunstnijverheids-

avondmarkt, Luang Prabang.

Ontelbaar veel kleding, schoenen, sieraden, kunstnijverheid en souvenirs. *Zie blz. 130.*

ACTIVITEITEN

Koh Kong Conservation

Corridor. De beschermde wouden, natuurreservaten en eilanden voor de kust in de zuidwesthoek van Cambodja zijn nog niet lang voor het toerisme opengesteld. *Zie blz. 319.*

Nationaal park Ream.

Een van de toegankelijkste nationale parken van Cambodja ligt ten oosten van Sihanoukville. U kunt er wandelen, boottochtjes maken en dieren observeren. *Zie blz. 315.*

Vang Vieng. Hét centrum voor avontuurlijke activiteiten van Indochina: grotten verkennen, rotsklimmen, trektochten maken, mountainbiken, abseilen, kajakken, raften en tubing. *Zie blz. 123.*

De Mekong. Maak in Cambodja een boottochtje om de Irrawaddy-dolfijnen te zien of geniet van een maaltijd in een eethuisje aan de rivier in Luang Prabang. *Zie blz. 127, 159, 166, 177 en 303.*

Bolaven-plateau.

Imposante watervallen, een weelderig landschap en groene koffieplantages in Zuid-Laos. *Zie blz. 179.*

Nationaal park Phu

Khao Khuai. In dit vanuit Vientiane goed bereikbare bosreservaat komen bedreigde diersoorten voor. U kunt er naar een hoge waterval wandelen en tochten maken naar dorpen van etnische minderheden. *Zie blz. 120.*

De watervallen van Khon Phapheng.

Elkaar met water natgooien maakt deel uit van de nieuwjaarsfestiviteiten in Luang Prabang.

FEESTEN EN FESTIVALS

Boun Pi Mai, Luang Prabang. Nieuwjaarsfeest (april) waarbij men elkaar natgooit, vergelijkbaar met Nieuwjaar in het Thaise Chiang Mai. *Zie blz. 133 en 307.*

Bon Om Tuk, Phnom Penh. Viering van de omkering van de stroomrichting van de rivier de Sap in oktober/november. *Zie blz. 306.*

Boun Awk Phansa, Vientiane. Wedstrijden tussen boten en traditionele sporten aan het eind van de boeddhistische vastentijd. *Zie blz. 306.*
Boun Pha That Luang, Vientiane. Driedaags boeddhistisch festival in oktober/november bij de Grote Stoepa, met een optocht bij kaarslicht. *Zie blz. 112.*

KONINKLIJKE PALEIZEN

Koninklijk paleis, Phnom Penh. Klassieke Khmer-architectuur in het hart van de hoofdstad van Cambodja. *Zie blz. 263.*
Museum van het Koninklijk Paleis, Luang Prabang. In het gerestaureerde paleis van de vorsten van Luang Prabang zijn koninklijke regalia, schilderijen en andere kunstvoorwerpen te zien. *Zie blz. 128.*

Champasac Palace Hotel. De residentie van Chao Boun Oum is verbouwd tot een schitterend hotel. *Zie blz. 171.*
Koningsterassen, Angkor Thom. Vanaf het Olifantenterras en het Terras van de Lepra-koning namen de koningen van Angkor militaire parades af en keken ze naar allerlei vermakelijkheden. *Zie blz. 288.*

ETEN EN DRINKEN

Amok. Het nationale gerecht van Cambodja is een delicate viscurry, gestoomd in een bananenblad met citroengras, laoswortel, turmeriek, vispasta en kokosmelk. *Zie blz. 247.*

Khao jii met verse koffie. Een herinnering aan de Franse koloniale tijd in Zuidoost-Azië. Laotiaanse of Cambodjaanse baguettes met roerei of paté vormen een heerlijk ontbijt. *Zie blz. 88.*

Mango, mangistan en rambutan. Zowel de

verscheidenheid als de kwaliteit van de overheerlijke exotische vruchten in Laos en Cambodja zijn verbluffend. *Zie blz. 90 en 248.*

Pho noedelsoep. Deze bouillon van rijstnoedels met rundvlees, verse kruiden, taugé en een paar druppeltjes limoen is oorspronkelijk afkomstig uit Vietnam, maar is in zowel Laos als Cambodja zo geliefd dat het overal verkrijgbaar is. Het is geliefd als ontbijt of tussendoortje. *Zie blz. 248.*

Het koninklijk paleis van Luang Prabang is nu een museum.

Cambodjaanse amok.

MUSEA EN GALERIES

Nationaal Museum, Phnom Penh. Het in 1917 in Khmer-stijl gebouwde museum kan bogen op een van de beste collecties Khmer-kunst ter wereld - evenals een onzichtbare, maar luidruchtige kolonie vlermuizen. *Zie blz. 266.*

Haw Pha Kaew. De voormalige koninklijke tempel van de Laotiaanse vorsten in Vientiane doet tegenwoordig dienst als museum. Er zijn onder andere tal van oude Boeddhabeelden te zien. *Zie blz. 110.*

Genocidemuseum S21 Tuol Sleng, Phnom Penh. Met zijn martelwerktuigen en indringende foto's van slachtoffers is een bezoek aan de gevangenis waar in de tijd van Pol Pot duizenden mensen zijn ondervraagd en vermoord een indrukwekkende ervaring. *Zie blz. 270.*

Traditionele Khmer-huizen, Battambang. Buiten de stad zijn twee van de 21 oude houten huizen op palen toegankelijk voor het publiek. Khor Sang is het interessantst. *Zie blz. 283.*

Boeddhabeeld van jade in de tempel Haw Pha Kaew, Vientiane.

GELD BESPAREN

Cambodja

Als u voor Angkor enkele dagen uittrekt, kunt u het best een drie- of zevendaagse pas aanschaffen. Dit is aanzienlijk goedkoper dan telkens een ticket voor één dag.

Betaal grotere aankopen met Amerikaanse dollars of Thaise baht, waaraan men de voorkeur geeft. U krijgt uw wisselgeld in plaatselijke valuta, de riel of

kip, die buiten Cambodja en Laos niets waard zijn. Gebruik het wisselgeld in de plaatselijke munteenheid voor kleinere aankopen als eten en drinken.

Bier is vanwege de hoge belastingen naar verhouding erg duur.

Laos

Ontbijt met een baguette met paté of kaas en een kop sterke Laotiaanse

koffie. De kwaliteit is uitstekend en een eethuisje of kraampje is veel goedkoper dan het restaurant van een hotel.

Souvenirverkopers vragen standaard te veel voor hun waar: ding minimaal 20 procent af.

Wie vanuit Thailand naar Laos reist, kan toiletartikelen het best in Thailand aanschaffen; in Laos kosten ze vaak minstens het dubbele.

LAOS

Laos is een fascinerend land om te bezoeken. Het massatoerisme is er nog niet doorgedrongen en er is veel van de oude cultuur bewaard gebleven. U kunt er kennismaken met het traditionele dorpsleven, ongerepte oerwouden verkennen en genieten van prachtige landschappen.

Rijst is het hoofdvoedsel.

Laos, een van de minst bekende landen van Zuidoost-Azië, is een oud land met een verrassend hoogontwikkelde cultuur. Tegelijkertijd is het een heel ontspannen land waar buitenlandse bezoekers welkom zijn. Van de 14e tot de 16e eeuw, in de hoogtijdagen van het koninkrijk Lan Xang ('Een miljoen olifanten'), was dit een van de belangrijkste staten van Zuidoost-Azië. Veel van de religieuze en culturele tradities van Laos vinden hun oorsprong in deze periode. Nadat Lan Xang in verval was geraakt, viel een groot deel van het grondgebied van dit rijk ten prooi aan de machtiger buurlanden Thailand en Vietnam.

Desondanks is er door de eeuwen heen veel onveranderd gebleven. De Laotiaanse samenleving wordt van oudsher gedomineerd door in het laagland wonende boeddhisten die rijst verbouwen en nauw verwant zijn aan de bevolking van Thailand. De overige 50 procent van de bevolking bestaat uit heel uiteenlopende minderheidsgroepen, elk met zijn eigen specifieke tradities, kleding en levenswijze.

Een bezoek aan Laos is in veel opzichten een reis terug in de tijd. Culturele overeenkomsten met het aangrenzende Thailand springen onmiddellijk in het oog: de in oranje gewaden gehulde boeddhistische monniken, de bouwstijl van de tempels en de taal. Er wordt wel eens gezegd dat Laos doet denken aan het Thailand van dertig jaar geleden. Het land, dat pas sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw is opengesteld voor het toerisme, is de commerciële uitwassen van het buurland tot nu toe bespaard gebleven. Wie vanuit Thailand de Mekong oversteeft, de grensrivier tussen beide landen, zal merken dat het levenstempo in Laos aanzienlijk lager ligt.

Een ander punt waarop Laos zich onderscheidt van Thailand is de keuken, waarin naast Chinese en Vietnamese ook Franse invloeden zijn te herkennen. De Laotiaanse keuken is iets bijzonders; daarnaast kunt u terecht in Chinese en Vietnamese restaurants of genieten van uitstekende koffie, verse baguettes, croissants en Franse haute cuisine. □

De belangrijkste tempel van Laos, de Pha That Luang.

KOLONIALISME EN ONAFHANKELIJKHEID

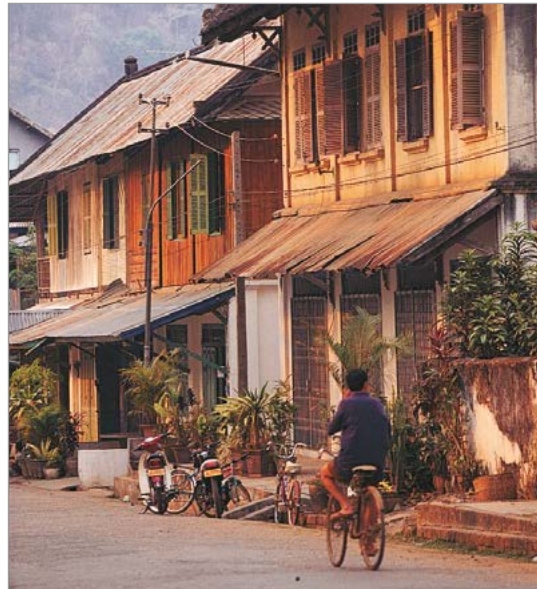
De machtsstrijd tussen buitenlandse naties in de 20e eeuw mondde uit in de oprichting van de Democratische Volksrepubliek Laos in 1975.

In de halve eeuw na de verovering van Vientiane in 1827-1828 bleven de Siamezen hun invloed over de Tai en Laotiaanse *muang* uitbreiden, van Sipsongpanna in Yunnan tot de afgelegen regio Hua Phan in Laos, en zelfs tot in Sipsongchuthai, dat tegenwoordig in het westen van Noord-Vietnam ligt. De Vietnamezen reageerden door Xieng Khuang te bezetten en Chao Noi te executeren omdat hij Chao Anuvong aan de Siamezen zou hebben verraden (*zie blz. 57*). Xieng Khuang kwam als de prefectuur Tranh Ninh onder rechtstreekse Vietnamese heerschappij. Siam en Vietnam betwistten elkaar de buit van het voormalige rijk Lan Xang, en de Laotiaanse gebieden ten oosten van de Mekong dreigden ontvolkt te raken doordat de bevolking zich gedwongen in Siam (Thailand) moest vestigen. Xieng Khuang werd ten slotte een vazalstaatje van Siam en Vietnam, al had Vietnam er nog vele jaren de overhand.

De komst van de Fransen

Als de Fransen Indochina niet hadden bezet, was Laos vermoedelijk opgedeeld tussen Siam en Vietnam. Franse avonturiers en priesters waren al sinds het eind van de 17e eeuw actief in Vietnam en het achterland van Indochina. Omstreeks 1850 was Frankrijk, mede vanwege zijn rivaliteit met de Britten (die in dit opzicht succesvoller waren), naarstig op zoek naar nieuwe koloniën. Hierbij liet Parijs het oog vallen op de regio Zuidoost-Azië. Het proces van kolonisatie begon in 1858 met de Franse verovering van de Vietnamese havenstad Da Nang, die later hun belangrijkste vlootbasis in Indochina zou worden.

In 1862 had Frankrijk het grootste deel van zuidelijk Vietnam bezet; in 1863 kreeg Cambodja de status van protectoraat. Het imperialisme, aangezwengeld door de wens tot uitbreiding van han-

Huizen in koloniale stijl in Luang Prabang.

delsbelangen, vierde in deze periode hoogtij. Nu Frankrijk de benedenloop van de Mekong in handen had, ging het land op zoek naar een 'rivierroute' naar China - een route die dwars door Lan Xang voerde.

Een Franse ontdekkingsreiziger, Henri Mouhot, was in zijn eentje vanuit Siam doorgedrongen tot Luang Prabang in Laos, waar hij in 1861 stierf. In 1863 stelde zijn jonge landgenoot Francis Garnier voor een reis stroomopwaarts over de Mekong te maken, waarvoor Parijs in 1865 officieel groen licht gaf. Hij nam deel aan een expeditie, onder leiding van Doudart de Lagrée, die op 5 juni 1866 uit Saigon vertrok. De reis, die ruim twee jaar zou duren, voerde eerst over de Mekong, waarna de expeditieleden Yunnan door trokken en stroomaf-

Vietnamese *pho* (noedelsoep) en *yaw jeun* (gefrituurde 'loempia's met groentes en noedels, die in rijstpapier worden gewikkeld) zijn niet alleen geliefd bij het ontbijt, maar ook als hapje tussendoor voor de hele dag. Ook de heerlijke ongefrituurde variant, *yaw dip*, is verkrijgbaar. Vietnamees voedsel is erg goed van kwaliteit en er is vooral in Vientiane en de grotere steden een groot aanbod. Hetzelfde geldt voor Chinese restaurants, die meestal gespecialiseerd zijn in de Kantonese en de Hokkien-keuken, al zijn in Vientiane ook wel enkele restaurants met gerechten uit Yunnan te vinden.

Wafels op de markt Talaat Lak Haa-Sip Sawng bij Vientiane.

Het platteland

De culinaire ervaringen op het platteland zijn heel anders dan in de steden. Het duurt meestal even voor buitenlandse bezoekers gewend zijn aan de plattelandsgerechten van Laos. Er wordt veel gebruikgemaakt van rauw vlees, geserveerd met een salade van fijngehakte bladeren en kruiden uit het oerwoud. Hierbij wordt doorgaans sterke, zelfgemaakte rijstwhisky gedronken. Veel plattelandsbewoners leven bij of in wouden waar jagen en verzamelen van voedsel nog altijd heel gewoon zijn. Als er een hert is geschoten, worden in het dorp alle bruikbare delen van het dier verwerkt tot *laap*. Er wordt niets bewaard (koelkasten zijn er nauwelijks) en vrienden en familie eten en drinken mee.

Haute cuisine

De verfijnde gerechten die ooit aan het koninklijk hof in Luang Prabang werden opgediend staan mijnenver af van de 'boerenkost' die hiervoor is beschreven. In de meeste families komen ze al lang niet meer op tafel. Nu de welvaart in Laos groter wordt en het toerisme toeneemt, keert de vraag naar deze verfijnde kookstijl echter terug. Gelukkig zijn de geheimen van de hofkeuken bewaard gebleven in het boek *Traditional recipes of Laos*, dat zowel in het Engels als het Laotiaans is verschenen. De schrijver, Chaleunsilp Phia Sing, werd in 1898 geboren in Luang Prabang. Volgens

Sappige watermeloen wordt veel tussendoor gegeten.

ETEN OP ZIJN LAOTIAANS

In de traditionele Laotiaanse maatschappij is eten een belangrijke gemeenschappelijke, sociale aanlegenschap. Familie of burens zitten samen op rieten matten op de vloer rond een *kantoke* (rotan tafeltje). Op elke *kantoke* staan verschillende gemeenschappelijke schotels met *laap* of curry, naast gevlochten mandjes met kleefrijst - een maaltijd zonder kleefrijst kan een Laotiaan zich nauwelijks voorstellen. Van oudsher wordt deze kleefrijst met curry's, net als in het noorden van Thailand, met de handen gegeten; lepels dienen voor soep en langkorrelige rijst. Voor het eten van noedels, die van oorsprong uit China afkomstig zijn, gebruikt men eetstokjes.

REIZEN DOOR LAOS

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld ❶).

De That Ing Hang-stoepe, Savannakhet.

Laos heeft een bevolkingsaantal van bijna 7 miljoen en een oppervlakte van ongeveer 236.800 km², waarmee het land ruim drie keer zo groot is als de Benelux.

De grootste bezienswaardigheid van dit vrij onbekende Zuidoost-Aziatische land, waar spectaculaire rivieren stromen en imposante bergketens verrijzen, is de oude koningsstad Luang Prabang, die in een magnifiek landschap in een bocht van de rivier de Mekong ligt. Luang Prabang, dat is opgenomen op de lijst van Werelderfgoederen, is de best bevaarde traditionele hoofdstad van Zuidoost-Azië.

Wie het niet zelf ervaren heeft kan zich moeilijk een voorstelling maken van de vredige sfeer en de verfijnde architectuur in deze kleine stad. Verder zuidwaarts aan de Mekong ligt de hoofdstad Vientiane, eveneens een naar Aziatische begrippen kleine, rustige stad, waar tal van herinneringen aan de Franse koloniale tijd behouden zijn gebleven. De huizen en gebouwen in Laotiaanse, Franse, Chinese en Vietnamese stijl vormen een wonderbaarlijk harmonieus geheel.

Het belang van de Mekong, die van noord naar zuid stroomt en een groot deel van de grens met Thailand vormt, kan niet worden overschat: de rivier is rijk aan vis, het water wordt gebruikt om rijstvelden te bevoelen, en de rivier, waarvan een groot deel goed bevaarbaar is, is een belangrijke handelsroute tussen Luang Prabang, Vientiane en de steden in het zuiden, zoals Tha Kaek, Savannakhet, Pakse en Champasak. Vlak bij deze laatste stad, in een spectaculair berggebied, liggen de resten van de Wat Phu, een schitterende Khmer-tempel uit de Angkor-periode. De eilanden van Si Phan Don, het prachtige Bolavan-plateau en de indrukwekkende Khone-waterval zijn andere bezienswaardigheden in het zuiden.

Laos heeft vanwege het slechte wegennet en een op zichzelf gerichte, tamelijk paranoïde regering jarenlang weinig contact gehad met de buitenwereld. Dat is echter snel aan het veranderen. Dwars door Laos loopt een aantal nieuwe hoofdwegen die het zuidwesten van China met Thailand en Vietnam verbinden. In 2016 is begonnen met de aanleg van een treinverbinding tussen China en Thailand door het noorden van Laos.

Voor zo lang als het duurt biedt dit enigszins ingedutte boeddhistische land een intrigerend inkijsje in een wereld die snel aan het verdwijnen is. □

De Wat Phu bij Champasak.

24 m hoge **That Chom Si**, een vergulde stoepa in klassiek-Laotiaanse stijl die op de top van de heuvel staat - samen met een roestig stuk luchtafweergeschut. U kunt hier, vooral bij zonsondergang, genieten van een schitterend uitzicht over de oude stad. Er is goed te zien hoe de Mekong en de Nam Khan rond het historische, door de Unesco beschermde schiereiland stromen, dat het hart van het oude Luang Prabang vormt.

Een pad voert omlaag naar de andere kant van de Phu Si. Hier bevindt zich de **Wat Tham Phu Si**, een heiligdom in een grot met het beeld van een boeddha met een dikke buik, in de stijl die bekendstaat als Pha Kachai. Dicht bij de hoofdweg staat de **Wat Pha Phuttha-baat** **D**, een tempel met een 3 m lange voetafdruk van de Boeddha.

Langs het schiereiland

Als u vanaf de voet van de Phu Si in noordoostelijke richting over de Thanon Sisavangvong loopt, bereikt u het punt waar de Nam Khan en de Mekong samenvloeien. Onderweg komt u langs een aantal fraaie tempels en schilderachtige koloniale panden. De **Wat Paa Phai** ('Tempel van het Bamboebos', dagelijks open) aan de linkerkant van de straat is van belang vanwege zijn meer dan honderd jaar oude muurschilderingen en de bewerkte houten gevel, waarop taferelen uit het dagelijks leven zijn afgebeeld. Verderop aan de straat, eveneens aan de linkerkant, staat de **Wat Saen** **E** ('Tempel van de Honderdduizend', dagelijks open - de naam verwijst naar het bedrag van de donatie waarmee de bouw werd gefinancierd). In tegen-

EETBAAR WIER

In de Mae Nam Khan ('Kruipende Rivier' - wellicht zo genoemd omdat hij vergeleken met de nabijgelegen Mekong traag stroomt) wordt veel wier verzameld dat, gedroogd en gegeten met pinda's en kruiden, populair is als hapje bij een glas bier.

HET DAL VAN DE MEKONG

Langs de Mekong liggen drie rustige, aantrekkelijke provinciehoofdsteden. Ook al is dit het meest ontwikkelde deel van het land, de sfeer is ook hier nog tijdloos. Verspreid over dit gebied staan tal van tempels en historische gebouwen.

Vanaf even ten westen van Vientiane tot ver in het zuiden vormt de Mekong de grens tussen Laos en Thailand. Deze grens doet in zekere zin kunstmatig aan: de bevolking op beide oevers van de Mekong is op het gebied van taal, cultuur en afkomst nauw verwant. Dit welvarende rivierdal, waar altijd voldoende water is, is het domein van de 'Laagland-Lao', die zowel in Laos als in de aangrenzende regio Isaan in Thailand wonen. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw is de gespannen verhouding tussen beide buurlanden in sneltreinvaart verbeterd, wat onder andere blijkt uit de bruggen die over de Mekong zijn (en nog worden) gebouwd.

Aan de oostoever van de Mekong liggen de op één en de op twee na grootste stad van Laos na de hoofdstad Vientiane: Savannakhet (120.000 inwoners) en Tha Kaek (85.000 inwoners). Beide steden onderhouden nauwe banden met respectievelijk Nakhon Phanom en Mukdahan, twee Thaise steden aan de overkant van de Mekong.

Na de opening van de Eerste Thais-Laotiaanse Vriendschapsbrug tussen Vientiane en Nong Khai in 1994 werd in 2007 een tweede brug geopend tussen Savannakhet en Mukdahan, en in 2011 een derde tussen Tha Kaek en Nakhon Phanom. De Vierde Vriendschapsbrug, verder noordwaarts tussen Huay Xai en Chiang Khong, kwam in 2013 gereed. De brug tussen Savannakhet en Mukdahan maakt deel uit van een 'oost-west-corridor', een rechtstreekse verbinding

tussen Vietnam en Thailand via Laos. Deze verbeterde infrastructuur heeft het economische belang van het dal van de Mekong vergroot en de culturele en politieke banden tussen Laos en Thailand versterkt.

Tha Kaek en omgeving

Tegenover Nakhon Phanom in Thailand, aan de overkant van de Mekong, ligt **Tha Kaek** ❶. De naam betekent 'steiger voor gasten', een verwijzing naar de vroegere haven voor buitenlandse kooplieden. Deze aantrekkelijke stad

De fiets is een populair vervoersmiddel in het dal van de Mekong.

CAMBODJA

Na de gruwelen uit het recente verleden komt Cambodja geleidelijk in beeld als aantrekkelijke bestemming. De schitterende ruïnes van Angkor kennen hun gelijke niet, maar er is meer: een levendige hoofdstad, ontspannen badplaatsen, ongerepte natuur en afgelegen gebergten.

Monniken bij de rivier de Kep.

Een bezoek aan Cambodja is een unieke ervaring. Angkor, met meer dan een miljoen inwoners ooit de grootste stad ter wereld, is verreweg de grootste bezienswaardigheid en een belangrijke bron van inkomsten voor Cambodja. Zelfs bezoekers die er vaker geweest zijn, hebben nog moeite om de reusachtige omvang van de oude stad te bevatten.

Cambodja is echter meer dan Angkor. Phnom Penh, een charmante mengelmoes van Cambodjaanse en Franse architectuur, is na de verwoestingen in de oorlogsjaren en de moord op honderdduizenden inwoners van de stad door de Rode Khmer, uit zijn as herrezen. Evenals in Laos zijn er in Cambodja nog vrij veel herinneringen aan de Franse koloniale tijd bewaard gebleven. Een romantischer plekje om te genieten van Franse haute cuisine en van een glas wijn te nippen dan Chatomuk - de samenvloeiing van de rivieren de Mekong, de Bassac en de Sap, ook Quatre Bras genoemd - is moeilijk voor te stellen.

Er staan tal van schitterende tempels, vaak honderden jaren oud en soms overwoekerd door de jungle. Ze zijn nog niet allemaal toegankelijk voor toeristen, maar er wordt haast gemaakt met het ruimen van mijnen. Ook wordt er veel tijd en geld in de restauratie van oude tempels gestoken.

Ten slotte is er de kust, ooit de weekendbestemming van Franse koloniale ambtenaren en de Cambodjaanse elite. In de badplaatsen zijn onder het puriteinse Rode Khmer-regime grote vernielingen aangericht. De vakantieplaats Kep wordt momenteel herbouwd, terwijl aan de stranden van Sihanoukville het ene resort na het andere uit de grond wordt gestampt.

Voor de kust van Cambodja, in het warme water van de Golf van Thailand, liggen enkele betoverend mooie tropische eilanden, en in het afgelegen, ontoegankelijke Cardamom-gebergte en elders in het land zijn nationale parken gesticht - als alle plannen worden gerealiseerd, ziet het ernaar uit dat Cambodja in de niet al te verre toekomst ook voor natuurliefhebbers een belangrijke bestemming gaat worden. □

Het 7 km lange strand van Kep.

meenschappen die zich later in Cambodja, Thailand en Laos hebben gevestigd kunnen hun oorsprong tot deze tijd terugvoeren.

De meeste Cham trokken stroomopwaarts over de Mekong naar gebieden die nu in Cambodja liggen. Ze vestigden zich op de oevers van de rivier ten noorden en oosten van Phnom Penh, met name in de provincie en de stad Kompong Cham, evenals aan de oever van het Tonlé Sap, het grote meer. Dankzij hun vaardigheden als vissers konden ze hier een redelijk welvarend bestaan opbouwen; daarnaast hadden ze een goede reputatie vanwege hun kennis van traditionele geneeskun-

heden daarentegen, die onder vorige Cambodjaanse heersers dikwijls eeuwenlang slecht waren behandeld, bleven de ergste excessen van de Rode Khmer bespaard.

De Cham werden bijzonder hard aangepakt, vermoedelijk omdat zij onder elkaar een taal spraken.

De Cambodjaanse Cham worden zowel door trossen als de in alle islamitische landen gebruikelijke azaan opgeroepen tot het gebed.

Een vrouw met een krama, Battambang.

de. In de 18e en 19e eeuw bekeerden de meeste Cham in Cambodja zich tot de soennitische islam; van de Cham die in Vietnam zijn gebleven, heeft slechts een deel zich tot de islam bekeerd.

In 1975, toen de Rode Khmer de macht greep, woonden bijna 400.000 Cham in vredige dorpen aan de Mekong ten noorden en oosten van Phnom Penh. Ze beleden hun godsdienst in bijna honderd moskeeën, vingen vis, verbouwden rijst en probeerden neutraal te blijven tijdens de Indochinese Oorlogen. Nog voordat Pol Pot in 1975 de macht greep was de Rode Khmer echter al begonnen met de uitvoering van zijn minderhedenbeleid. ‘Recente immigranten’ als etnische Vietnamezen, Chinezen en Thai moesten het land verlaten of werden eenvoudig vermoord. Inheemse minder-

ken die onverstaanbaar was voor de Rode Khmer. Bovendien konden ze Arabisch lezen, droegen ze andere kleren dan de Khmer en hingen een ‘vreemde’ godsdienst aan.

In de daaropvolgende drie en een half jaar van terreur werden de Cham van Cambodja systematisch vervolgd. Alle moskeeën - van oudsher de spirituele en sociale centra van de Cham-gemeenschap - werden verwoest of kregen een nieuwe bestemming, zoals varkenshokken en opslagplaatsen voor munitie. Tienduizenden Cham werden door de Rode Khmer vermoord; percentagegewijs zijn er veel meer Cham dan Khmer omgekomen. Tegen de tijd dat het Vietnamese leger in december 1978 Cambodja binnenviel, was de helft tot twee derde van de Cham-gemeen-

KUNST, CULTUUR EN ARCHITECTUUR

Ondanks pogingen van het regime van de Rode Khmer om traditionele kunstvormen uit te roeien, is de Cambodjaanse cultuur in al zijn verschijningsvormen behouden gebleven.

Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, om te bepalen welke elementen in de kunst en cultuur van Cambodja oorspronkelijk Cambodjaans zijn en welke zijn overgenomen van andere Aziatische culturen. De cultuur van de Khmer behoort - samen met die van de Mon en de Cham - tot de vroegst bekende hoogontwikkelde inheemse culturen van de regio, maar zelfs in de tijd van Chen La en de beginperiode van Angkor zijn er op cultureel, religieus en kunstzinnig gebied al sterke Indiase invloeden aan te wijzen. De Khmer op hun beurt oefenden weer invloed uit op hun buurvolken, met name de Lao en de Thai. Het Thaise schrift bijvoorbeeld is afgeleid van het Khmer, evenals een aanzienlijk deel van de Thaise taal aan het koninklijk hof.

Hoe de culturele verbanden precies liggen zullen we nooit te weten komen. Het rijk van de Khmer heeft in zijn hoogtijdagen ongetwijfeld grote invloed uitgeoefend op de omliggende culturen, maar in tijden dat Cambodja zwak was, vond het beïnvloedingsproces dikwijls ook in omgekeerde richting plaats. Een interessant, en vrij recent, voorbeeld is de wederopleving van de traditionele hofdans in het koninklijk paleis van Phnom Penh in het begin van de 20e eeuw. Het niveau was zo sterk gedaald dat de Fransen dansmeesters van het hof in Bangkok uitnodigden om de traditie in Cambodja nieuw leven in te blazen.

Het blijft lastig om de door India beïnvloede culturen in Zuidoost-Azië precies van elkaar te onderscheiden. Veel elementen uit de Cambodjaanse cultuur zijn, met kleine variaties, ook terug te vinden in de Thaise en Laotiaanse cultuur, en zelfs in het verder weg gelegen Myanmar en Java.

De *Ramayana*

Het grote hindoeïstische heldendicht de *Ramayana* uit India heeft zowel de Cambodjaanse als de

Khmer-beeldhouwwerk, Wat Nokor, Kampong Cham.

Laotiaanse muziek, dans, literatuur en schilderkunst sterk beïnvloed. Het verhaal, dat in het Khmer bekendstaat als *Reamker*; is eeuwenoud en geniet op het Indiase subcontinent en in een groot deel van Zuidoost-Azië nog steeds een ongeëvenaarde populariteit.

Meer dan 2300 jaar geleden, in ongeveer dezelfde tijd waarin Alexander de Grote het noordwesten van India binnenviel, wijdde Valmiki, een wijze en schrijver, zich in een vrediger deel van dit uitgestrekte land aan het schrijven van zijn omvangrijke heldendicht over liefde en oorlog.

Valmiki schreef zijn epos in het Sanskriet. De titel betekent 'Liefdesgeschiedenis van Rama'. De *Ramayana*, het kortste van de twee grote Indiase heldendichten - het andere is de *Mahabharata*

REIZEN DOOR CAMBODJA

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld ❶).

Spelen in het water.

Cambodja is met 181.000 km² bijna 4,5 keer zo groot als Nederland. Er zijn maar weinig andere landen waar zich meer historische bezienswaardigheden per vierkante kilometer bevinden als in dit land. De Khmer waren meester-bouwers, die in de loop van tien eeuwen magnifieke tempels hebben opgetrokken.

De belangrijkste bezienswaardigheid van het land, zo niet van heel Zuidoost-Azië, is de grote tempelstad Angkor. Ook andere grote tempels zijn geopend voor bezoekers, zoals de Ta Prohm en Phnom Chisor bij Phnom Penh. Het spectaculaire, op een bergtop gelegen heiligdom Preah Vihear is van tijd tot tijd onbereikbaar vanwege het soms weer oplaaierende grensconflict met Thailand.

Cambodja is ook in andere opzichten uniek. Het Tonlé Sap, het grote meer in het westen van het land, is in de regentijd meer dan drie keer zo groot als in de droge tijd; het meer is in feite een reusachtig natuurlijk reservoir voor het water van de Mekong. Een manier om Angkor te bezoeken is om vanaf de hoofdstad Phnom Penh, een stad met veel vergane glorie, de boot te nemen en via het Tonlé Sap naar Siem Reap te varen. Onderweg kunt u een indruk krijgen van de manier van leven van de Cham en de Vietnamese vissers, van wie velen hun hele leven op het water doorbrengen.

De rivierhaven Kompong Chang aan de zuidoever van de rivier de Sap is een rustige, aantrekkelijke halteplaats voor reizigers naar het Tonlé Sap. De huizen en winkels van Kompong Chang staan op verbluffend hoge palen - in de regentijd bevindt de vloer zich iets boven het waterniveau, in het droge seizoen steken de huizen meters boven het water uit, wat wel aangeeft hoe sterk de waterstand van het Tonlé Sap varieert.

In tegenstelling tot Laos beschikt Cambodja over een kust met tropische stranden. Na jaren van verwaarlozing en moedwillige verwoesting door de Rode Khmer begint de 'Riviera' van Cambodja weer in zwang te raken bij toeristen. De havenstad Sihanoukville staat bekend om zijn stranden en zijn visgerechten, terwijl de oude badplaats Kep geheel wordt herbouwd. Idyllische tropische eilanden als Koh Kong, waar in razendsnel tempo toeristische faciliteiten uit de grond worden gestampt, completeren het plaatje. □

Huis op palen in het Tonlé Sap.

fraaie ‘tempel-rubbings’ op rijstpapier, die niet al te duur zijn. Aan de zuidkant van de markt, bij de rivier, staan kraampjes met zijden *krama* (traditionele sjaals) en *sampot* (sarongs), houtsnijwerk, zilverwerk, T-shirts, traditioneel speelgoed en souvenirs, terwijl in het noordelijke gedeelte vooral groente, fruit, vlees, vis, kleding en huishoudelijke artikelen te koop zijn.

Souvenirs van hoge kwaliteit, zoals zandstenen replica's van Angkor, wajangpoppen van leer en houtsnijwerk, zijn te vinden in tal van winkels, boetieks en galleries in de wijk rond de markt, met name aan **Pithnou Street C**. Deze zaken hanteren meestal vaste prijzen, die vaak meer dan het dubbele zijn van wat u (na afdingen) op de markt kwijt bent.

In de avond is de zogenaamde **Pub Street D** met zijn vele restaurants, pubs en cafés het middelpunt van het uitgaansleven. Andere uitgaansgelegenheden zijn te vinden aan **The Passage** (een straatje dat evenwijdig aan Pub Street loopt) en Pithnou Street. Het is de moeite waard om vroeg in de avond een wandelingetje in zuidelijke richting langs de

rivieroever naar de buitenwijken te maken.

Twee bezienswaardigheden die u niet mag missen zijn **Le Chantiers Écoles** (tel. 063-963330, www.artisansdangkor.com, dagelijks open 7.30-17.30 uur), een school waar kansarme jongeren les krijgen in het weven van zijde, beeldhouwen en houtsnijden. **Artisans d'Angkor E** ligt een paar honderd meter naar het westen in een zijstraatje van Sivatha Street; er worden gratis rondleidingen verzorgd door een atelier waar reproducties van Angkor, meubilair en kleine souvenirs worden vervaardigd. De **zijdefarm** verzorgt ook gratis rondleidingen, waarbij bezoekers het hele proces van de zijdeproductie kunnen zien en de mooiste zijden stoffen van het land kunnen kopen. Om 9.30 en 13.30 uur is er een gratis pendeldienst vanuit Siem Reap, een tocht van 16 km.

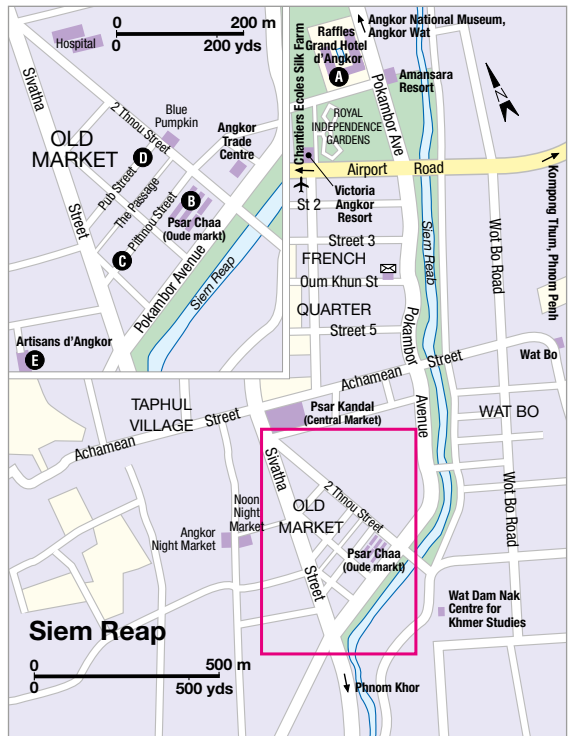
Tonlé Sap

Een van de mooiste uitstapjes vanuit Siem Reap voert naar het grote meer **Tonlé Sap** ten zuiden van de stad. De weg loopt richting **Phnom Krom**, de enige heuvel in een verder volkomen

SIEM REAP

Siem Reap is in razendsnel tempo gemoderniseerd. Nog niet zo lang geleden liepen onverharde straten door braakliggende terreinen waar bedelaars met geamputeerde ledematen zich met vuilnis in leven probeerden te houden. Tegenwoordig is het er schoon en trendy, met moderne winkels en eetgelegenheden en overall gratis wifi.

Gebouw in de Franse wijk, Siem Reap.

DE CAMBODJAANSE KUST

Oude badplaatsen waar Franse koloniale en de elite van Phnom Penh ooit vakantie vierden beginnen na de verwoestingen door de Rode Khmer weer op te krabbelen. Enkele van de mooiste natuurgebieden van het land zijn echter nog nauwelijks ontdekt.

In het verleden, voor de oorlogsjaren, was de idyllische Cambodjaanse kust bijzonder populair onder de wat meer welgestelde Cambodjanen, Franse koloniale en buitenlandse bezoekers. Langs de palmenstranden aan de zuidkust stonden tal van luxueuze villa's van de rijken, waaronder die van koning Sihanouk in Kep.

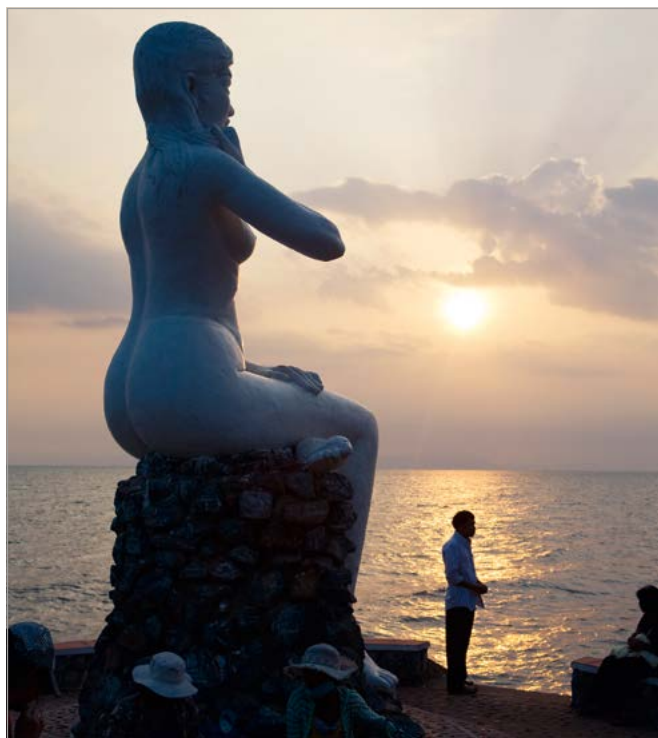
Wellicht vanwege deze associatie met de binnenlandse elite en rijke buitenlanders heeft dit deel van het land het bijzonder zwaar te verduren gehad onder het bewind van de obsessief anti-stedelijke en anti-intellectuele Rode Khmer. Zo werd de luxueuze badplaats Kep systematisch met de grond gelijk gemaakt, terwijl de plaatselijke bevolking (met uitzondering van de vissers) uit de kuststroken werd verjaagd om te voorkomen dat ze het 'volksparadijs' over zee zouden ontvluchten. Zelfs de bewegingen van degenen die toestemming hadden om te vissen werden nauwlettend in de gaten gehouden door leden van de Rode Khmer, terwijl de activiteiten in de haven van Sihanoukville beperkt bleven tot zo nu en dan een uitruil tussen Cambodjaanse producten (vooral rijst en rubber) en Chinese en Noord-Koreaanse wapenzendingen.

Tegenwoordig wordt de kust in razendsnel tempo opengelegd voor het toerisme. Buitenlandse investeerders en plaatselijke zakenlieden hebben voor de bouw van hotels, resorts en kwaliteitsrestaurants de handen ineen geslagen. Er moet nog veel gebeuren, maar week-

enduitstapjes naar de kust en urenlang zwemmen en zonnebaden aan de Golf van Thailand komen weer in de mode onder de bevolking van Phnom Penh; ook het aantal westerse toeristen neemt weer in snel tempo toe.

Er lopen twee hoofdwegen ten zuiden van Phnom Penh naar de kust: weg 3 via Angk Tasaom naar Kampot en weg 4 via Kampong Speu naar Sihanoukville. De 148 km lange rit van Phnom Penh naar Kampot duurt 2,5 tot 3 uur per taxi; de rit over de goed geasfalteerde weg van de hoofdstad naar Sihanoukville (230 km)

Standbeeld van een naakte vissersvrouw op het strand van Kep.

REISINFORMATIE

LAOS

Vervoer

Reizen naar Laos.....	322
Met het vliegtuig.....	322
Over de weg.....	322
Reizen door Laos.....	323
Bij aankomst.....	323
Met het vliegtuig.....	323
Over de weg.....	323
Tuktuks, jumbos en taxi's.....	323
Met de boot.....	323
Fiets- en autoverhuur.....	324
Fietstochten.....	324

Uit eten

Wat te eten.....	325
Restaurants.....	325
Drinken.....	325
Vientiane.....	326
In de omgeving van	
Vientiane.....	328
Savannakhet.....	329
Tha Kaek.....	329
Zuid-Laos.....	329

Praktische informatie

Accommodatie.....	330
Alarmnummers.....	330
Ambassades en	
consulaten.....	330
Douanevoorschriften.....	331
Elektriciteit.....	331
Entreegeld.....	331
Etiquette.....	331
Feestdagen.....	331
Foaien.....	331
Fotografie.....	331
Gehandicapte reizigers.....	332
Geldzaken.....	332
Gezondheid en	
medische zorg.....	333
Homoseksualiteit.....	334
Internet.....	334
Kinderen.....	334
Kleding.....	334
Klimaat.....	334
Massage.....	335
Media.....	335
Openingstijden.....	335
Post.....	335
Reisbudget.....	336

Reisbureaus.....	336
Telecommunicatie.....	336
Tijdzone.....	337
Toeristische informatie.....	337
Toiletten.....	337
Veiligheid en criminaliteit.....	337
Websites.....	337

Taal

Algemeen.....	338
Begroetingen.....	338
Winkelen.....	338
Restaurants.....	338
Tijdsaanduidingen.....	338
Getallen.....	338

Lezenswaard

Andere <i>Insight Guides</i>	339
Cultuur en Religie.....	339
Fictie.....	339
Geschiedenis.....	339
Natuur.....	339
Reizen.....	339

CAMBODJA

Vervoer

Reizen naar Cambodja.....	340
Met het vliegtuig.....	340
Over de weg.....	340
Met de boot.....	340
Reizen door Cambodja.....	340
Bij aankomst.....	340
Met het vliegtuig.....	340
Met de bus.....	340
Met de boot.....	340
Met de trein.....	341
Taxi's, tuktuks en	
(motor-)fiets taxi's.....	341
Fiets- en autoverhuur.....	341

Praktische informatie

Accommodatie.....	342
Alarmnummers.....	342
Ambassades en	
consulaten.....	343
Douanevoorschriften.....	343
Elektriciteit.....	343
Entreegeld.....	343
Etiquette.....	344
Feestdagen.....	344

Foaien.....	344
Fotografie.....	344
Gehandicapte reizigers.....	344
Geldzaken.....	345
Gezondheid en	
medische zorg.....	345
Homoseksualiteit.....	347
Internet.....	347
Kinderen.....	347
Kleding.....	347
Klimaat.....	347
Media.....	347
Openbare toiletten.....	347
Openingstijden.....	347
Post.....	348
Reisbudget.....	348
Reisbureaus.....	348
Sekstoerisme.....	348
Telecommunicatie.....	348
Tijdzone.....	349
Toeristische informatie.....	349
Uit eten.....	349
Veiligheid en criminaliteit.....	349
Websites.....	349

Taal

Het Khmer.....	350
Algemeen.....	350
Begroetingen.....	350
Richting en vervoer.....	350
Winkelen en restaurants.....	350
Tijdsaanduidingen.....	351
Getallen.....	351

Lezenswaard

Algemeen.....	352
Angkor en de tijd daarvoor.....	352
Na Angkor.....	352
Onafhankelijkheid en	
de Vietnamoorlog.....	352
De periode van de	
Rode Khmer.....	352
Persoonlijke verhalen.....	353
De Vietnamoorlog.....	353
Minderheden en religie.....	353
Bevolking.....	353
Reizen.....	353
Andere <i>Insight Guides</i>	353

Fotoverantwoording.....	354
Colofon.....	355
Index.....	356

V ERVOER

REIZEN NAAR EN VERVOER IN LAOS

REIZEN NAAR LAOS

Met het vliegtuig

Er zijn drie internationale luchthavens in Laos: **Wattay International Airport** in Vientiane, **Luang Prabang International Airport** in de provincie Champasak. Er zijn geen rechtstreekse vluchten vanuit Nederland en België naar Laos. In Vientiane landen toestellen uit Thailand (Bangkok en Chiang Mai), Vietnam (Ho Chi Minhstad en Hanoi), Cambodja (Phnom Penh en Siem Reap), China (Kunming), Maleisië (Kuala Lumpur) en Zuid-Korea (Seoul). De meeste bezoekers reizen via Bangkok, waar dagelijkse lijndiensten vertrekken naar Vientiane en Luang Prabang. Luang Prabang is ook vanuit Chiang Mai per vliegtuig bereikbaar.

Wie geld wil besparen kan vanuit Bangkok naar de noordoostelijke Thaise stad Udonthani vliegen en daar de bus naar Vientiane nemen, of naar Udonthani vliegen en

vervolgens met de bus naar Pakse in Zuid-Laos reizen. Vanuit Udonthani rijdt de **Thai-Lao International Bus** acht keer per dag over de Eerste Vriendschapsbrug naar Talaat Sao in Vientiane (8.00, 9.00, 10.30, 11.30, 14.00, 15.00, 16.30 en 18.00 uur); vanuit Nong Khai vertrekt de bus zes keer per dag (7.30, 9.30, 12.40, 14.30, 15.30 en 18.00 uur); hier zijn ook lijnbussen (nr. 14), tuktuks, *songthaew* (vrachtwagens die verbouwd zijn voor passagiersvervoer) en taxi's beschikbaar. Vanuit Udonthani rijdt de Thai-Lao International Bus twee keer per dag naar Pakse (9.30 en 15.30 uur), een reis van drie uur.

Lao Airlines (tel. 021-211050, www.laoairlines.com), de nationale luchtvaartmaatschappij, verzorgt lijndiensten tussen Vientiane en Bangkok, Chiang Mai, Hanoi, Ho Chi Minhstad, Phnom Penh, Siem Reap, Singapore en Kunming. Ook zijn er verbindingen tussen Luang Prabang en Bangkok, Chiang Mai, Hanoi en Siem Reap, evenals tussen Pakse en Bangkok, Ho Chi Minhstad en Siem Reap.

Bangkok Airways (www.bangkokair.com), Thai (www.thairways.com), Vietnam Airlines (www.vietnamairlines.com), China Eastern (www.flychinaeastern.com) en Jin Air (www.jinair.com) verzorgen lijndiensten naar Laos. De budgetmaatschappij Air Asia (www.airasia.com) biedt goedkope vluchten vanuit Bangkok naar Udonthani en Udonthani, evenals tussen Luang Prabang en Kuala Lumpur en Bangkok.

De luchthavenbelasting is bij de prijs van het ticket inbegrepen.

Over de weg

Momenteel (medio 2017) zijn er 24 internationale grensovergangen. Hier kunt u een toeristenvisum voor 30 dagen (VOA) krijgen, tenzij anders is aangegeven (zie hieronder). De visumvoorwaarden kunnen van de ene op de andere dag worden gewijzigd; het is aan te raden om voordat u vertrekt te informeren bij een Laotiaanse ambassade of consulaat.

Vanuit China zijn twee overgangen geopend voor toeristen, waaronder de grenspost Menglaboten in de provincie Luang Nam Tha. Vanuit Thailand kunt u het land binnenkomen via elf grensposten, waaronder Chiang Khong/Huay Xai (via de Vierde Vriendschapsbrug) in de provincie Bokeo; Huay Kon/Muang Ngeun en Nakasing/Nam Hong, beide in de provincie Sainyabuli; Beung Kan/Paksan in de provincie Bolikhamsai (geen VOA); Nakhon Phanom/Tha Kaek in de provincie Khammuan; Mukdahan/Savannakhet in de provincie Savannakhet; Chong Mek/Vang Tao in de provincie Champasak (bij Pakse); en Nong Khai/Vientiane via de Eerste Vriendschaps-

Een tuktuk in Vientiane.

P PRAKTISCHE INFORMATIE

EEN HANDIG OVERZICHT VAN PRAKTISCHE INFORMATIE, IN ALFABETISCHE VOLGORDE

A Accommodatie 330
Alarmnummers 330
Ambassades en consulaten 330
D Douanevoorschriften 331
E Elektriciteit 331
Entreegeld 331
Etiquette 331
F Feestdagen 331
Foaien 331
Fotografie 331
G Gehandicapte reizigers 332

Geldzaken 332
Gezondheid en medische zorg 333
H Homoseksualiteit 334
I Internet 334
K Kinderen 334
Kleding 334
Klimaat 334
M Massages 335
Media 335
O Openingstijden 335

P Post 335
R Reiskudget 336
Reisbureaus 336
T Telecommunicatie 336
Tijdzone 337
Toeristische informatie 337
Toiletten 337
V Veiligheid en criminaliteit 337
W Websites 337

A ccommodatie

Het niveau van hotels en *guesthouses* in Laos is de laatste jaren met name in de grotere plaatsen enorm verbeterd, al zijn er nog altijd relatief weinig luxe-hotels. Deze laatste zijn hoofdzakelijk gevestigd in Vientiane en steeds vaker ook in Luang Prabang. Kleine boutiquehotels en wellnessvoorzieningen zijn op veel plekken te vinden, vooral in Luang Prabang, waar de oude stad een door de Unesco beschermde status heeft. Enkele van de interessantste accommodaties zijn vroegere koninklijke paleizen of villa's, zoals Villa Santi in Luang Prabang en het Champasak Palace Hotel in Pakse. Elders, in plaatsen als Savannakhet en Tha Kaek in het dal van de Mekong, evenals in Luang Prabang en Vientiane, worden gebouwen uit de Franse koloniale tijd gerestaureerd en

verbouwd tot boutiquehotels of luxueuze *guesthouses*. Hotels verrijen als paddestoelen uit de grond op locaties met toeristische attracties, zoals Phonsavan. De Laotiaanse toeristenindustrie veroorzaakt een enorme bouwwoede in plaatsen waar voorheen alleen goedkope *guesthouses* voor backpackers stonden.

Buiten de paar belangrijkste toeristengebieden is de situatie heel anders. De meeste accommodatie is toereikend (en wordt verbeterd), maar is vooral gericht op rugzaktoeristen. De accommodatie is er meestal heel redelijk geprijsd, zowel in de middenklasse als in budgetaccommodatie. Behalve in de grote eerste-klas-hotels in Vientiane en enkele andere plaatsen is de bediening soms langzaam, maar bijna altijd is deze vriendelijk. Tevoren boeken via internet is gemakkelijker dan telefonisch als u geen Laotiaans (of Thai) spreekt. Kabeltelevisie is de laatste jaren steeds gangbaarder, met toegang tot internationale nieuwsprogramma's, inclusief uitzendingen van bijvoorbeeld de BBC en CNN. Sinds kort hebben de meeste hotels wifi, en ook al is er geen internet op de

kamers, dikwijls is dat er wel in de lobby. Op het platteland en in *guesthouses* voor rugzaktoeristen is zelden wifi, maar vaak is er vlakbij wel een internetcafé te vinden.

Accommodatie in Laos is te vinden op www.agoda.com en www.booking.com (vooral wat betreft accommodatie in de lagere prijsklassen is de keuze op agoda groter); u kunt ook kijken op www.visit-laos.com/hotels en www.asiawebedirect.com/laos.

Ambassades en consulaten

Nederland

Nederland heeft geen ambassade in Laos. Neem bij vragen contact op met de ambassade in Bangkok, Thailand.

Nederlandse ambassade in Thailand

15 Soi Ton Son, Thanon Ploenchit Lumpini, Pathumwan Bangkok, 10330
Tel. (+66) 23095200
thailand.nlambassade.org

In een noodgeval kunt u ook terecht bij het **honorair consulaat** in Vientiane:

Alarmnummers

Politie tel. 191
Brandweer tel. 190
Ambulance tel. 195

T AAL

DE TAAL BEGRIJPEN

Algemeen

wat *nyang*
wie *pai*
wanneer *vila*
waar *sai*
waarom *ben nyang*
hoe *nyow dai*
Wat is dit? *An nee men nyang?*
Waar is...? *You sai...?*
toilet *hong nam*
restaurant *han ahan*
hotel *hong haem*
bank *tanakan*
ziekenhuis *hong maw*
politiebureau *satanee tamluat*
links *sai*
rechts *kua*
auto *lot nyai*
bus *lot meh*
busstation *satanee lotmeh*
fiets *lot teep*
vliegtuig *nyon*
motorfiets *lot chak*
postkantoor *bai sanee*
toeristenbureau *hong kan tong*
teeow
ambassade *satantut*

Begroetingen

Hallo *Sabai dee*
Tot ziens (vertrekkende persoon)
La gon
Tot ziens (blijvende persoon)
Sok dee
Prettig u te ontmoeten *Nyin dee tee*
hu chak
Hoe heet u? *Chao seu nyang?*
Ik heet... *Koy seu...*
Waar komt u vandaan? *Chao ma tae*
sai?
Spreekt u Engels/Frans/Laotiaans? *Wow dai baw passa*
ungkit/falang/lao?
Ik kom uit Nederland/België *Koy ma*
tae hol-laen/behl-yiam

Hoe gaat het? *Sabai dee baw?*
Het gaat goed *Sabai dee*
Neem me niet kwalijk *Kho thoht*
Dank u *Kop chai*
Alstublieft *Baw pen nyang*

Winkelen

Wat kost...? *Tow dai...?*
deze *toh nee*
die *toh nan*
geld *ngeun*
wisselgeld *ngeun noi*
prijs *lakaa*
goedkoop *teuk*
duur *peng*

Restaurants

eten *gin khao*
drinken *deum*
drinkwater *nam deum*
koud water *nam yen*
bier *bia*
ijs *nam kon*
thee *nam saa*
koffie *ka fei*
melk *nom*
suiker *nam tan*
rijst *khao*
vis *bpa*
rundvlees *sin ngua*

Taalscholen

Enkele taalscholen in Vientiane verzorgen lessen in de Laotiaanse taal:

Lao-American College (LAC)

dorp Phonkheng
Tel. 021-900454

Vientiane College

23 Thanon Singha
Tel. 021-414873

www.vientianecollege.com

varkensvlees *moo*
kip *gai*
bord *chan*

Tijdsaanduidingen

maandag *wan chan*
dinsdag *wan angkan*
woensdag *wan put*
donderdag *wan pahad*
vrijdag *wan souk*
zaterdag *wan sao*
zondag *wan ateeet*
vandaag *meu nee*
vanmorgen *sao nee*
vanavond *meu leng*
morgen *meu eun*
gisteren *meu wan nee*
Hoe laat is het? *chak mong laeoh?*

Getallen

nul *soun*
één *neung*
twee *song*
drie *sam*
vier *see*
vijf *ha*
zes *hok*
zeven *jet*
acht *baet*
negen *gao*
tien *sip*
elf *sip-et*
twintig *sao*
eenentwintig *sao-et*
tweeëntwintig *sao-song*
dertig *sam-sip*
honderd *loi*
duizend *pan*
miljoen *lan*

V ERVOER

REIZEN NAAR EN VERVOER IN CAMBODJA

REIZEN NAAR CAMBODJA

Met het vliegtuig

De meeste buitenlandse bezoekers arriveren met het vliegtuig op **Phnom Penh International Airport of Siem Reap-Angkor International Airport**. Er zijn geen rechtstreekse vluchten vanuit Nederland en België naar Cambodja. Vanuit steden in de regio is Cambodja onder andere bereikbaar vanuit Bangkok, Ho Chi Minh-stad, Hanoi, Kuala Lumpur, Singapore, Taipei, Kunming, Hongkong, Seoul, Vientiane en Luang Prabang.

Enkele luchtvaartmaatschappijen die op Cambodja vliegen zijn Air France/KLM, Bangkok Airways, Cambodia Angkor Air, China Southern, Dragonair, Emirates, EVA Air, Lao Airlines, Malaysia Airlines, Shanghai Airlines, Silk Air, Thai Airways en Vietnam Airlines. De budgetmaatschappijen Jetstar Asia vanuit Singapore en Air Asia vanuit Kuala Lumpur vliegen op Phnom Penh en Siem Reap. Air Asia vliegt ook vanuit Bangkok naar Phnom Penh.

De luchthavenbelasting van US\$ 25 is inbegrepen in de prijs van het ticket van alle internationale vluchten. Voor vluchtdetails en dienstregelingen kunt u bellen met de airport information hotline (tel. 023-890890), of kijk op www.cambodia-airports.com.

Over de weg

Buitenlandse bezoekers kunnen via verschillende grensposten Cambodja binnenkomen.

De meest gebruikte grensposten vanuit Thailand zijn Poipet/Banteay Meanchey, Cham Yeam/Koh Kong en

O'Smach/Ordor Meanchey. Er zijn ook grensposten in Choam en Pruhm, maar deze bevinden zich in afgelegen delen van het land.

Vanuit Vietnam kunt u gebruikmaken van de grensposten Bavet/Svay Rieng, Prek Chak/Xa Xia, Phnom Den/Tinh Bien, O Yadaw/Le Tanh, Trapaeng Thlong/Xa Mat, Trapaeng Sre/Loc Ninh, Banteay Chakrey/Khanh Binh en Kham Sam Nor/Kandal.

Vanuit Laos is er maar één grenspost: Dom Kralor/Stung Treng. Grensposten kunnen zonder duidelijke oorzaak worden gesloten en er kunnen nieuwe grensposten worden geopend voor toeristen.

Cambodjaanse douanebeambten zijn notoir corrupt. Meestal zal dat niet meer dan een paar dollar kosten, maar houd er wel rekening mee.

Met de boot

Het is mogelijk om van Kep of Sihanoukville naar Phu Quoc te varen, een groot vakantie-eiland dat deel uitmaakt van Vietnam. Er zijn zowel veerboten als particuliere huurboten. U moet voor vertrek in het bezit zijn van een visum voor Vietnam en als u van tevoren hebt geboekt, dient u te herbevestigen.

REIZEN DOOR CAMBODJA

Bij aankomst

Phnom Penh International Airport

De luchthaven ligt 10 km van het centrum van Phnom Penh, een rit van ongeveer 20 minuten. Het gemiddelde tarief naar het centrum bedraagt ongeveer US\$ 12 met een taxi of US\$ 7 met een tuktuk.

Siem Reap-Angkor International Airport

Het vliegveld ligt ongeveer 8 km van de stad, een rit van 10 tot 15 minuten met een taxi of *moto*. De meeste hotels, evenals enkele van de betere *guesthouses*, kunnen vervoer verzorgen voor gasten die hebben gereserveerd.

Met het vliegtuig

Cambodia Angkor Air en Cambodian Bayon Airlines vliegen op Siem Reap, Sihanoukville en Phnom Penh. Bassaka Air vliegt op Phnom Penh en Siem Reap. De dienstregeling wordt voortdurend gewijzigd. Informeer bij een plaatselijk reisbureau of kijk op www.cambodia-airports.com voor de dienstregeling. De luchthavenbelasting van US\$ 6 is inbegrepen in de prijs van het ticket.

Met de bus

Er rijden comfortabele en goedkope bussen met airconditioning tussen Phnom Penh en grote steden als Siem Reap, Sihanoukville, Kampot/Kep, Battambang, Kompong Cham, Kratie en Poipet. De weg naar Sihanoukville is een van de beste van het land.

Ook op kortere trajecten, bijvoorbeeld naar Udong of Kompong Chngang, rijden bussen met airconditioning. De meeste bussen vertrekken van het busstation bij de *Psar Thmay* (centrale markt). Voor inlichtingen kunt u ook terecht bij reisagentschappen of bij de balie van uw hotel.

Met de boot

Er varen boten met airconditioning tussen Phnom Penh en Siem Reap. Ze

P PRAKTISCHE INFORMATIE

EEN HANDIG OVERZICHT VAN PRAKTISCHE INFORMATIE, IN ALFABETISCHE VOLGORDE

A Accommodatie 342
Alarmnummers 342
Ambassades en consulaten 343
D Douanevoorschriften 343
E Elektriciteit 343
Entreegeld 343
Etiquette 344
F Feestdagen 344
Fooinen 344
Fotografie 344
G Gehandicapte reizigers 344

Geldzaken 345
Gezondheid en medische zorg 345
H Homoseksualiteit 347
I Internet 347
K Kinderen 347
Kleding 347
Klimaat 347
M Media 347
O Openbare toiletten 347
Openingstijden 347

P Post 348
R Reiskosten 348
Reisbureaus 348
T Telecommunicatie 348
Tijdzone 349
Toeristische informatie 349
U Uit eten 349
V Veiligheid en criminaliteit 349
W Websites 349

Accommodatie

Luxeaccommodatie is in Cambodja beperkt tot enkele grote steden, namelijk Phnom Penh, Siem Reap en Sihanoukville. In Phnom Penh is goede luxeaccommodatie tegen heel redelijke prijzen beschikbaar. Niet al te dure accommodatie, die in overvloed te vinden is, is doorgaans heel comfortabel. De minst dure categorie bestaat vooral uit *guesthouses*, die veel voorkomen. De kwaliteit wisselt; sommige zijn uitstekend.

Vergeleken met het aanbod van enkele jaren geleden is de situatie in Cambodja enorm verbeterd. Alle kamers boven de US\$ 15- \$20 hebben airconditioning en zijn normaal gesproken voorzien van satelliet-televisie en een koelkast. Onder de

circa US\$ 15 geven de douches alleen koud water en is er een plafond-ventilator; warm water is doorgaans alleen beschikbaar in accommodatie in de midden- en luxeklasse. Of een kamer ramen en internationale kabeltelevisie heeft wisselt van geval tot geval.

Vooraf boeken is een goed idee, vooral in Phnom Penh en Siem Reap, en in het hoogseizoen (ongeveer van oktober tot maart) ook in Sihanoukville. Het is beter om rechtstreeks bij het hotel of via internet te boeken in plaats van bij een reisbureau, waar de prijs aanzienlijk hoger is.

Tuktuk- of *moto*-berijders (een *moto* is een *motortaxi*) kunnen u rondrijden en helpen om accommodatie te vinden. Houd er echter rekening mee dat ze voor het aanbrengen van klanten een commissie ontvangen van het hotel (die vervolgens vaak wordt opgeteld bij de prijs van de kamer). Het komt ook nogal eens voor dat *taxichauffeurs* klanten naar een ander hotel dan het gevraagde brengen, zogenaamd omdat het gekozen hotel bezet is, gerenoveerd wordt of vol met prostituees zit. Dat klopt zelden of

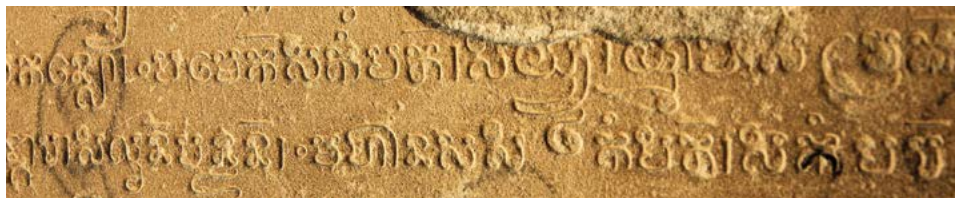
nooit - de chauffeurs is het te doen om de commissie. Geef niet toe als u bij het verkeerde hotel wordt afgezet en weiger te betalen voor de extra kosten om u alsnog naar het juiste hotel te brengen.

Bedwantsen kunnen in budget-hotels in Cambodja een probleem zijn. Let op of u grijze vlekken ziet op de lakens of bloedvegen op de muren, kleine exoskeletjes op de vloer (met name achter en onder het bed), of kleine insecten (of zwarte ontlasting in nesten) in vouwen van het matras. Mocht u sporen van bedwantsen vinden dan heeft het niet veel zin om om een andere kamer te vragen; het is dan aan te raden om naar een ander hotel op zoek te gaan.

Anders dan in Vietnam of Laos, waar de politie de paspoorten van hotelgasten controleert, hoeven gasten bij het inchecken in een hotel in Cambodja hun paspoort niet achter te laten bij de receptie. De receptionisten hebben een kopie van uw paspoort nodig om u in te kunnen schrijven. Om identiteitsfraude te voorkomen zijn er een drietal oplossingen: neem van huis een kopie

Alarmnummers

Politie Tel. 117 of 023-924484
Brandweer Tel. 118 of 023-786693
Ambulance Tel. 119 of 023-724891

T AAL

DE TAAL BEGRIJPEN

Het Khmer

De taal van de Khmer, het Cambodjaans, is een Mon-Khmer-taal die door de meeste inwoners van Cambodja wordt gesproken, evenals in delen van Noordoost-Thailand en Zuid-Vietnam. Het Khmer behoort tot de Austroaziatische taalgroep, die wijdverbreid is op het vasteland van Zuidoost-Azië. Enkele andere talen uit deze groep, die algemeen beschouwd wordt als een van de oudste in de regio, zijn het Mon, Vietnamese en Wa.

Cambodjaans, een niet-tonale taal, heeft veel woorden ontleend aan het Sanskriet, Pali, Thai, Chinees en Vietnamese. Deze taal werd al geschreven sinds ten minste de 7e eeuw, in een schrift dat op het Indiase was geënt. Men is het er algemeen over eens dat het Thaise schrift in de 12e eeuw is ontleend aan het Khmer.

Het is niet eenvoudig om het Cambodjaanse schrift te leren; bezoekers die slechts korte tijd in Cambodja verblijven zullen de taal niet snel onder de knie krijgen - ook al is het niet-tonale Khmer voor Westerlingen

minder lastig dan bijvoorbeeld het tonale Thai of Vietnamese. Toch is het tamelijk eenvoudig om zich een basiswoordenschat eigen te maken. Elke poging, hoe beperkt ook, zal bijzonder gewaardeerd worden door Cambodjanen.

Engels begint in snel tempo de tweede taal van Cambodja te worden - dat geldt met name voor Phnom Penh, Siem Reap en Kompong Som. Oudere mensen, met name de elite, spreken soms Frans. Sommige leden van de Chinees-Cambodjaanse gemeenschap spreken Mandarijn. Thai wordt door veel Cambodjanen in Battambang en het westen van het land begrepen, en hetzelfde geldt voor Vietnamese in het oosten.

Cham, de taal van de moslimbevolking van Cambodja, is een Austronesische taal die verwant is aan het Maleis, maar in principe spreken alle Cambodjaanse Cham vloeiend Khmer.

Taalcursus

Lessen in het Khmer:

Khmer School of Language
52G Street 454, Phnom Penh

Tel. 23-213047
www.kslkhmerlanguage.com

Algemeen

wat ey
wie niak nah
wanneer bpehl
waar eah nah
waarom haeht ey
Wat is dit? Nih ch'muah ey?
Spreekt iemand Engels? Tii nih mian niak jeh piasah ohngkleh teh?
Ik begrijp het niet K'nyom men yooul teh

Begroetingen

Hallo Jumreap sooa
Hoe gaat het met u? Tau neak sok sapbaij jea the?
Met mij gaat het goed K'nyom sok sapbaij
Goedemorgen Arun suor sdei
Goedemiddag Tiveah suor sdei
Goedenavond Sayoanh suor sdei
Goedenacht Reahrtrey suor sdei
Mijn naam is ... K'nyom tch muoh...
Hoe heet u? Lok tch muoh ey?
Ja Baat
Nee Dteh
Alstublieft Sohm mehta
Dank u Orgoon
Pardon Sohm dtoh
Tot ziens Leah suhn heuy
Waar komt u vandaan? Niak mao pi patet nah?
Ik kom uit ... K'nyom mao pi...

Richting en vervoer

Where is...? Noev eah nah...?
toilet bawngkohn
hotel sohnthakia
ziekenhuis mon dtee bpeth
politiepost s'thaanii bpohlis
sla af naar link bawt ch'weng

Winkelen en restaurants

Hoeveel kost...? T'lay pohnmaan...?
geld loey
wisselgeld dow
goedkoop towk
duur t'lay
markt p'sah
bank tho neea kear
restaurant haang bai
eten bpisah
Ik wil een ... K'nyom jang baan ...
drinkwater dteuk soht
ijs dteuk kok

thee dtae
koffie kahfeh
melk dteuk daco
suiker sko
rijst bai
vis dt'ray
rundvlees saich koh
varkensvlees saich jruk
kip moan
bord jahndtiap
glas kaehu
bier bia